

Ognjeni zublji v Podmoskovju

»Oprosti, dragi moj Serjožka, ... ni bilo druge izbire,« sem komaj slišno zašepetala, preden je kriminalist prekril truplo, njegov kolega pa mi je pomignil, naj mu sledim. Vzela sem torbico. Povsem mirno. S pogledom sem še enkrat zaobjela ognjene zublje, ki so požirali najino dačo, meni nekoč tako ljubo pribežališče pred hrupnim utripom velemesta. Oko mi je – verjetno še zadnjič – zaplavalo po spokojni širjavi brezovega gozda in obrisih gričevja v daljavi, ki se je kopalo v odblesku zadnjih žarkov ugašajočega dne. Hotela sem se naužiti pogleda, si ga vtisniti globoko v zbirko spominov, iz katerih ga bom obujala v letih, ki bodo sledila. Preostanek svojih dni bom zagotovo preživela v precej drugačnem okolju. Beton, zamrežena okna, brezizrazni strogi obrazi, odsekane besede. A če bi povedala vso resnico, bi se brez dvoma znašla v posebni ustanovi s tretmajem, ki bi me spravil na stopnjo vegetiranja.

»Veste, imel je ljubico,« premišljeno izrečem vnaprej pripravljene besede.

»Aha,« suho prikima resni možak in si nekaj zapiše v majhno beležnico. Skoraj smešno se mi zdi, da konec 20. stoletja ob vsej razviti tehnologiji, ki posega tako v vseмирje in globine Zemlje, kot tudi v subatomske delce in fragmente zavesti, še vedno uporabljajo stari dobri svinčnik in papir.

Ljubica. Najbolj verjeten motiv. Morda mi uspe z dobrim zagovornikom izboriti celo milejšo kazen. Razočarana žena, ki v afektu ubije nezvestega moža in v obupu zaneti požar, zna biti deležna vsaj kančka usmiljenja. Sicer pa to zdaj niti ni pomembno. Ni me strah; po dolgem obdobju negotovosti in napetosti, ki se je zažrla v vsako vlakno mojega telesa, čutim le olajšanje. Pomirjajočo praznino. In utrujenost, ki se me čedalje bolj pollašča. A še preden na zadnjih sedežih policijskega avtomobila utonem v sen, se mi kot v filmu odvrtijo zadnji meseci, ki so dodobra razburkali moje prej povsem navadno življenje.

»Dašenka, dozdeva se mi, da sem končno na pravi poti,« se me dotakne glas, katerega nenavadni odtonek me pritegne, da mu pozorneje prisluhnem. Moj vprašujoči pogled ga spodbudi, da nadaljuje.

»Saj veš, vse je že lep čas v razsulu. Država pripira pipico, kjer le more. Tudi naš inštitut vse bolj životari. Ni denarja niti za nadaljevanje tekočih projektov, kaj šele za nove. Moj predlog o podrobnejši raziskavi in natančnejši karakterizaciji gena HARIF, saj veš, tistega, s katerim bi lahko nekoč v poljubni smeri vplivali na razvoj določenih središč v možganih zarodka, so zavrnil. Celó z bolj ali manj prikritim posmehom. Označili so ga kot preveč utopičnega in mene, ki imam kar nekaj izkušenj in referenc na področju genskega inženiringa, za sanjača. Si predstavljaš to ponižanje? Povrhu vsega je še stari profesor Budikovský nekaj opletal o etično moralnih pomislekih.«

»In kje potem vidiš svojo pot?« ga prekinem. Še sama ne vem, kaj me zmoti, a zdi se mi, da mi nekaj ne bo povšeči. Nedoločena slutnja zavrtá globoko v moje drobnyje. Še vedno, kadar se je to zgodilo, se je iz tega izcimilo kaj neprijetnega. Naučila sem se ji prisluhniti in jo z leti celo upoštevati.

»Prihajam v leta, ko bi želel kaj več kot večno asistentsko mesto. Navsezadnje imam nekaj rezultatov, ki obetajo, a okostenelo vodstvo inštituta jim ne prizna prave veljave. Očitno pa sem bolj zanimiv za druge, ki cenijo sveže ideje in pristope,« pomenljivo zaključí. Njegov skoraj izzivajoči pogled zahteva komentar.

»Razumem. Tudi v današnjih časih velja rek Nemo propheta in patria sua,« stvarno pritrdim. Zgolj to. Ne sprašujem. Globoko v sebi vem, da mi nadaljevanje ne bo všeč.

»Torej, za moje raziskave se zanimajo ljudje, o katerih zdaj žal še ne morem govoriti.«

»To bo to!« udari v meni. Nič dobrega. Zavestno skušam utišati svarilo, a moj notranji mir je načet. Trudim se, da tega ne pokažem, saj kot dobra žena skušam podpirati moža.

Ko čez čas oznani, da odhaja v Astano, kjer naj bi se podrobneje dogovorili o sodelovanju, ne morem iskreno deliti veselja z njim. Besede priznanja in spodbude, ki pridejo iz mojih ust, mi zvenijo tuje. Skoraj hinavsko. Morda to čuti, saj je tudi sam nekako zadržan. Zaznam njegovo vznemirjenost in morda kanček strahu, a kot da mi ne pusti blizu. Slutim, da se bo razpoka, ki je nastala v najinem odnosu, vse bolj poglobljala in naju oddaljevala.

Pospremim ga do letališkega poslopja. Na hitro se posloviva. Večno živahno mravljišče Šeremetjevo ga posrka vase, jaz pa skoraj tečem do avtomobila in odbrzim v zavetje najinega doma. Nekaj lepih let sva preživela v njem, a odkar je Sergej zagrizel v raziskavo genskega segmenta HAR, je živel le še zanjo. Občudovala sem njegovo predanost delu;

energijo, ki jo je vlagal vanj, zanos in seveda znanje, toda čedalje pogosteje sem lahko opazovala, da se izgublja človek v njem. Ljudje so v njegovih očeh postajali le skupek genov, ki bi jih bilo treba predhodno urediti. Od tod do drznejše ideje, v katero smer naj bi se razvijale njegove raziskave, ni bilo daleč.

»Razumi, Dašenka,« me je včasih prepričeval, ko so moji sprva plahi pomisleki prešli v čedalje odločnejše nasprotovanje, »genski inženiring ponuja možnost velike diverzitete človeške vrste. Morda res ni najbolj human do posameznika, sploh tistega, ki je predviden za nižjo stopnjo bivanja in zavedanja, toda za vrsto kot tako je genska diferenciacija velikanski skok naprej. Odkriva neslutene možnosti za napredek Homo Sapiensa na vseh področjih.«

Teden je minil v razmišljanju o človeku, za katerega se mi je zdelo, da ga ne poznam več. Telefonski pogovori so bili kratki in suhoparni. Barva in zven njegovega glasu sta mi delovala tuje. Šele zdaj sem se zavedla, da se mi je že nekaj časa zdel čuden, a si tega nisem upala priznati.

»Je to sploh še on?« me je prešinilo, ko sem ga končno spet zagledala v letališkem poslopju. Mar trde poteze in brezizrazne oči res pripadajo moškemu, ki sem ga nekoč ljubila? Mladeniča, ki me je navdušil z iskreno željo služiti človeštvu v službi znanosti. Študenta, polnega idealov, govorečega mi o poslanstvu, ki ga nosi v sebi.

»Veš, Daša, ne morem ti povedati kaj dosti. Bolje zate. Močni aduti so v igri. Tudi nevarni. In veliko denarja. Nič več počitnic v Odesi in v najboljšem primeru v Varni. Pričakuje naju francoska riviera in še veliko več. Pariz, London ... ah, nenadoma je vse na dosegu roke. Moje ime bo zapisano med nesmrtnimi.«

Le navidezno sem se veselila z njim. Kdo ve, od kod se je prikradla grenkoba, ki me je vse bolj prežemala z vsako njegovo besedo?

»Francoska riviera na račun robotiziranih človečnjakov, ki si jim že takoj na začetku odvzel možnosti, da se razvijejo v človeško bitje, kot jim je bilo dano v osnovi? Ne, hvala. Vest – če čisto slučajno še veš, kaj je to – mi ne bi dala miru, da bi se prepustila občudovanju pariških izložb, saj bi se zavedala, da bodo naslednje generacije zanj plačevale težak dolg. V vrvenju londonskih ulic bi v množici mimoidočih videla množice specializiranih sužnjev, produktov proizvodnje po tvojih zločestih zamislih.«

»Razvoj gre nezadržno v smer, kjer sem med vodilnimi. Nisem edini. Če ne bom jaz tisti, ki bo vstavil še zadnjo ključno kocko v mozaik nove dobe na področju genetike, bo to storil kdo drug. Morda bo zamik le v letu

ali dveh, največ petih,« stvarno pojasni. Žal se moram strinjati z njim. Pandorina skrinjica se je odprla že davno prej.

Sergej je kar čez noč opustil službo na inštitutu in si v kletnih prostorih najine počitniške hiše v Podmoskovju uredil laboratorij. Seveda s finančami skrivnostnih kazahstanskih naročnikov, o katerih sem vedela le, da so bili nekoč, ko smo bili še v skupni državi, del raziskovalne ekipe podružnice biomedicinskega inštituta, ki je opravljala tajne raziskave za vojsko.

Cele dneve je tako preživel zatopljen v delo. Sprva se je domov vračal pozno zvečer in nato neredko vso noč preždel ob računalniku in zapiskih. Dobesedno govoril je amfetaminske pripravke, ki so ga ohranjali budnega. Pozneje se je vračal vse redkeje. Njegovi obiski so bili kratki in prazni, bolj formalne narave. O svojem delu ni kaj dosti govoril. Tudi moja vprašanja so se izogibala tej temi. Čutila sem, da mu je moja bližina odveč. Kot da motim njegov mir. Morda celo vnašam dvom v trdnost njegovih prepričanj in odločitev?

»Tako,« je oznanil nekega večera, ko je po daljšem času spet našel pot v najin skupni dom, »v nekaj mesecih sem z raziskavami napredoval bolj kot prej v več letih. Tik pred velikim odkritjem sem. Odkritjem, ki bo človeški vrsti dalo nove dimenzije. Z manipulacijo gena HARIF, ki je s svojim vplivom na razvoj neokorteksa ključni gen človeške evolucije, bo mogoče zarodku sprogramirati delovanje njegovih možganov v poljubni smeri. Z dokaj preprosto tehnologijo bomo na primer zavrli razvoj asociativnih mrež v možganski skorji, kar bo povzročilo, da se bo iz zarodka razvilo bitje na razumski stopnji neandertalca. Seveda mu bomo po drugi strani razvili njegove fizične sposobnosti in moč, da bo zmožen opravljati najtežja dela. Spet drugim bomo spodbudili intelektualni potencial, ki ga bomo pozneje stimulirali še z ustrezno biokemično podporo. V naslednji fazi mu bomo že na začetku zavrli delovanje lastne presoje. Ustvarili bomo intelektualnega sužnja brez lastne zavesti. In tu so še variacije ...«

Nisem več sledila njegovi vzneseni pripovedi, ki ji ni hotelo biti konca. Pravzaprav mi ni povedal nič novega. Vizija sveta, kakršnega želi ustvariti, se je pred mojimi notranjimi očmi odvila kot bizarna grozljivka. Z zavedanjem, da njeno udejanjenje ni več znanstvena fantastika, porojena v domišljiji pisca, temveč bližajoča se realnost. Z dolgoročnimi posledicami, katerih učinka ni mogoče predvideti. Metulj je že zamahnil s krili in sprožil spremembe, ki jih bodo občutile prihajajoče generacije.

»Serjoža, mili moj Serjožka,« je bruhnilo iz mene. Najina pogleda sta se ujela. Začudena in tuja drug drugemu. Zgovorna v svoji žgoči tišini. Umaknila sva ju v priznanju poraza. Obeh.

»Ne razumeš me, » je čez čas razočarano izdaval.

»Ne, ne razumem te ... več,« sem zaihtela.

Besede dveh tujcev so obvisile v brezčasju.

Že dolgo se nisem več spraševala o svojem poslanstvu. Zdelo se mi je, da sem bila po naključju, povsem brez namena, vržena v ta svet. Brez posebnih ambicij in želja, ki bi me vodile naprej. Enolično delo državne uradnice mi je povsem zadoščalo. Rutina mi je dajala varnost in čedalje teže sem prenašala, če je kaj zmotilo moj utečeni ritem. Vse bolj očitno je, da tudi ne bom poskrbela za nadaljevanje vrste. Umetniških talentov nimam, da bi pustila vsaj tovrstno sled. Res, svet ne bo imel prav nobene koristi od mojega bivanja tu. Očitno me je Najvišji, h kateremu sem nekoč vdano molila, pomotoma utelesil na tej zeleno-modri krogli.

»Hm, morda pa je le imel kakšno nalogo tudi zame?« me je prešinila misel. Sem se pred mnogimi leti po zabavi, zaliti z obilo vodke, zgolj po naključju znašla v postelji plahega študenta, ki je veliko obetal? Je bilo samo naključje, da sva ostala skupaj vse do današnjih dni? Le kako se je čisto navadno dekle iz kuzminskega predmestja znašlo med redkimi posvečenci, ki vedo, kaj se pripravlja prihodnjim rodovom vrste, kjer se bodo le izbranci lahko kitili z imenom Sapiens?

Vizijo o svojem poslanstvu, ki se je hipoma porodila v meni, sem hotela pregnati. Poplakniti s kozarcem vodke. Očitno pa je le-ta še bolj razvnela boj demonov, ki se je razbesnel v moji notranjosti. Poslušati – ne poslušati, storiti – ne storiti, trpeti ujeta v usodo ali se podati nad morje zla ... razpredam v Hamletovem duhu. Begajoče misli, katerih hitrost in nepredvidljivost je naraščala z maligani, so se umirile šele proti jutru. Prvi sončni žarki so prinesli odločitev. In olajšanje.

Vedela sem, da Sergej le redko komu zaupa. Tudi Naročnikom ni. Niti ne bančnim sefom. V zadnjem času tudi meni ne. Vso svojo dokumentacijo v elektronski in pisni obliki je hranil v najini dači v Podmoskovju, kamor se je postopoma preselil.

Prvič po njegovem obisku v Astani sem se odpeljala tja. Adrenalin je preplaval vsako celico mojega telesa, njegova moč je naraščala z vsakim kilometrom. Čutila sem notranjo silo, ki mi je velevala, kaj moram storiti. Tudi za ceno svojega življenja. Je to žar, ki ti ga prižge spoznanje, da si odkril svoje poslanstvo? Sergejeva izkrivljena podoba prihodnosti človeške vrste se za nobeno ceno ne sme uresničiti!

Nadaljevanje se je odvijalo kot v transu. Presenečenje na njegovem obrazu, ko sem se prikazala pred njim, in jecljajoči glas, ki je onemel ob pogledu na orožje v moji roki, ... vonj po bencinu, ... iskra, ki se bliskovito širi, ... prasketanje, prehajajoče v glasno pokanje in lomljenje.

Z zadoščanjem sem opazovala, kako se izrojena vizija, spočeta v briljantnem umu, zvija v krču izničenja. Zamaknjeno sem zrla v plamene, ki so goltali načrtovano zlo. V mislih sem blagoslavljala moč ognja, prastare sile očiščevanja. Nekje iz daljave je prihajala vse glasnejša Mozartova melodija Agnus Dei in se v moji glavi prelila v mogočen krešendo, kot simbolična pogrebna maša, ki zabrisuje grehe, vodeče k pogubi. Cilj je opravičil sredstvo.

Ekstatično razpoloženje je prekinil predirljivi zvok sirene policijskega avtomobila, ki se je vse bolj približeval. Treba bo zbrati misli. Slediti scenariju.